

**»BOGOSLOVSKA SMOTRA MORA BITI BRIGA SVIH NAS  
ZAJEDNO« – U IZVJESNIM I NEIZVJESNIM TRENUTCIMA**

Andrea FILIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu  
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb  
andrea.filic@zg.t-com.hr

Otkako su uvodnici *Bogoslovske smotre* – ima tome već pet godina – postali njezina stalna rubrika, gotovo redovito su njihovi autori iznosili u njima svoja promišljanja o aktualnim teološkim ili drugim pitanjima ili su pak uvodili čitatelje u sadržaj pojedinih tematskih brojeva. Razmišljajući o možebitnim aktualnim temama koje bi bilo dobro obuhvatiti ovim uvodnikom, osjetili smo potrebu progovoriti o samoj *Bogoslovskoj smotri*. Aktualni trenutak u kojemu želimo iznijeti nekoliko promišljanja o njezinoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti obilježen je ulaskom Hrvatske u Europsku uniju te, posljedično, mnogobrojnim bojznima glede očuvanja hrvatskoga nacionalnog identiteta, s jedne strane, i velikim očekivanjima i nadanjima glede željkovanog prosperiteta, s druge strane. Svaki sličan korak, pa čak i onaj najmanji koji redovito iskusujemo u svakodnevnom životu, kada se nalazimo pred izazovom susretanja pojedinačnoga, vlastitoga i osobnoga s onim zajedničkim ili pak s onim drugim pojedinačnim, od nas drukčijim, nosi u sebi duboku neizvjesnost. Ta pak neizvjesnost, ponekad i opravdani strah i unaprijedna sumnjičavost nisu razlogom ne upuštati se u susret. Onaj tko teološki promišlja život – pritom pod teološkim ne mislimo samo na teologiju kao znanost nego na svijest da je čovjekov život ukorijenjen u živome Bogu, obavijen njime i »visi« o njemu

– znade da je život otajstvo, da ne postoji nijedna ljudska izvjesnost koja ne bi bila podložna neizvjesnosti te da, s druge strane, svaka ljudska neizvjesnost u Bogu postaje izvjesnost. Time, dakako, nipošto ne kanimo umanjiti opravdanost strahovanja ili pak velikih očekivanja od ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Još manje želimo odati dojam da ne cijenimo sva hvalevrijedna nastojanja i onih koji su više usmjereni očuvanju nacionalnoga identiteta i onih koji veći naglasak stavljaju na otvaranje naše domovine toj europskoj integraciji. Nesumnjivo je da su oba usmjerenja ne samo vrijedna nego i neophodna za daljnju opstojnost, očuvanje i razvitak Hrvatske. Problem nastaje onda kada ta usmjerenja ne računaju jedno na drugo, kada ne vide da jedno bez drugoga ne mogu postići svoj puni smisao, nego isključivo inzistiraju samo na svojim paradigama i svojim »izvjesnostima«.

Pitanje kako uskladiti nacionalne i međunarodne interese posljednjih je mjeseci aktualno i u hrvatskoj akademskoj zajednici. Otkako je Nacionalno vijeće za znanost Republike Hrvatske, bez sudjelovanja stručnjaka iz Područnoga znanstvenog vijeća za humanističke znanosti i Područnoga umjetničkog vijeća te ne uzimajući u obzir prijedloge Područnoga znanstvenog vijeća za humanističke znanosti, izradilo i 1. ožujka 2013. godine objavilo novi *Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja* (usp. *Narodne novine*, 26/13), ne jenjavaju rasprave o legitimnosti načina na koji je on donesen te o njegovim sadržajnim manjkavostima, propustima i nadasve opasnostima za budućnost hrvatske znanosti. U tim su se raspravama također iskristalizirale dvije struje. Prva, koja je sudjelovala u sastavljanju Pravilnika i uz koju je pristao jedan dio akademske zajednice, želeći pooštriti kriterije znanstvenog napredovanja kao glavni kriterij znanstvene izvrsnosti postavila je međunarodnu vidljivost i prepoznatljivost domaćega znanstvenog stvaralaštva. Unatoč naknadnim tumačenjima da taj kriterij nije uvjet, nego samo poticaj znanstvenicima da pišu radove na stranim jezicima, i unatoč proširenju dopunske liste hrvatskih humanističkih časopisa i izdavača koji će biti »bodovani« kao i oni međunarodni (usp. Nacionalno vijeće za znanost, *Priopćenje za javnost u povodu završetka mandata Nacionalnog vijeća za znanost i predstavljanja Pravilnika o uvjetima za izbor u nastavna zvanja*, 14. III. 2013.), ostaje posvema jasno da je objavljivanje u propisanim inozemnim časopisima i izdavačkim kućama mnogo »isplativije« negoli u onim domaćima, na hrvatskom jeziku. Pitanje kvalitete takvih radova uopće nije postavljeno, osim možda onime što se – na sablazan svim uredništvima hrvatskih časopisa koji svoj rad usklađuju s *Etičkim postupnikom za urednike* i sa *Standardima uredničkog rada* – tvrdi da je »osnovna namjera ovog dijela Pravilnika bila poslati poruku da je poželjno da znanstvenici iz druš-

tvenih i humanističkih znanosti rukopise svojih knjiga šalju međunarodnim izdavačima gdje će biti objektivno recenzirani« (*Isto*). Druga struja, u kojoj se podigla na noge i okupila u jedno gotovo sva akademska zajednica humanističkoga i društvenoga područja, ni u jednom svojem očitovanju o Pravilniku nije dovela u pitanje ni potrebu pooštrenja kriterija za znanstveno napredovanje ni potrebu zalaganja za međunarodnu prepoznatljivost domaćih uradaka. No jasno je istaknuto da je u izradi kriterija za humanističke i društvene znanosti trebalo najprije konzultirati i uzeti u obzir prijedloge struke i uopće savjete »zainteresirane javnosti« te da je nedopustivo da kriterij međunarodne prepoznatljivosti bude tako postavljen da smjera negativnom vrednovanju, moguće čak i ozbiljnom reduciranju domaćega izdavaštva, što će pak rezultirati pogubnim paradoksom da spoznaje hrvatskih znanstvenika neće biti dostupne onim hrvatskim čitateljima izvan akademske zajednice koji ne poznaju jezika na kojima su one iznesene.

*Izvoješće o radu* Područnoga znanstvenog vijeća za humanističke znanosti za razdoblje od rujna 2012. do ožujka 2013. godine, u čijem je drugom izdanju donesena iscrpna dokumentacija o tijeku i sadržaju rasprava o novome Pravilniku, obiluje, osim objektivnim prigovorima na proceduru donošenja i na sam sadržaj Pravilnika glede humanističkih i društvenih znanosti, mnogim konstruktivnim prijedlozima akademskih djelatnika. Ti bi prijedlozi, objedinjeni i dodatno raspravljani, nesumnjivo mogli pridonijeti stvaranju primjerenih i kvalitetnih propozicija za napredovanje u znanstvenom zvanju. Imajući u vidu da je iznimno velik broj akademskih djelatnika i ustanova javno očitovao zahtjev za povlačenjem i revizijom Pravilnika u točkama gdje je riječ o humanističkim i društvenim znanostima, nije neutemeljeno nadati se da će ti prijedlozi, u zasad još neizvjesnoj budućnosti, biti ozbiljno uzeti u obzir. U tom se smislu nadamo i da *Bogoslovska smotra* neće biti priznata kao časopis u kojem se objavljuju članci koji pripadaju u a1 kategoriju tek na temelju mogućnosti dodatnoga popisa časopisa (što je zasad također još uvijek neizvjesno), nego da njezina kvaliteta i važnost za hrvatsku teologiju ali i hrvatsku znanost općenito uopće neće biti dovedene u pitanje.

Teškoće pred kojima se naš časopis, zajedno s gotovo svim ostalim humanističkim časopisima danas našao – pritom mislimo ne samo na spomenute teškoće nego i na one financijske naravi u čiju problematiku sada nećemo ulaziti – nisu novost za *Bogoslovsku smotru*. Proslava stote obljetnice njezina izlaženja (2010.), prigodom koje smo organizirali cjelodnevni znanstveni simpozij, bila je prilika da se podsjetimo i težih prijelomnih razdoblja *Bogoslovske smotre*. Danas nam to podsjećanje može poslužiti ne samo kao utjeha da nismo

jedina generacija na kojoj se prelamaju koplja, nego i kao motiv da iz problema s kojima se susrećemo izađemo čvršći i s još većom željom da ne samo očuvamo već i poboljšamo kvalitetu našega časopisa, no ne robujući isključivo izvana nametnutim parametrima. Krize je nemoguće izbjeći, niti ih je moguće svladati preko noći. Sjetimo se samo da se *Bogoslovska smotra* rađala preko dvadeset godina. Umjesto jadikovke nad nizom izjalovljenih pokušaja da ju se osnuje, Uredništvo u Predgovoru prvome broju tu činjenicu tumači u pozitivnom svjetlu: »Ali kao svako dobro i plemenito djelo imala je i ova osnova svu silu poteškoća« (*Bogoslovska smotra*, 1 [1910.] 1, 1). Unatoč mnogim kasnijim poteškoćama, pa i dvama prekidima u kontinuiranom izlaženju (od kojega je jedan, usput budi rečeno, bio uzrokovan prešutnom uskratom dopuštenja za izlaženje unatoč tome što je *Bogoslovska smotra* pred nadležnim vlastima ispunila sve tražene uvjete; usp. *Bogoslovska smotra*, 47 [1977.] 4, 361; 81 [2011.] 1, 40-42), naš se časopis iz brojnih neizvjesnosti i teških izvjesnosti svaki put izdizao i bolji i plemenitiji. I tako već preko stotinu godina. U uvodnicima ključnih brojeva *Bogoslovske smotre* pronalazimo mnoge ideje koje govore tome u prilog. Štoviše, ondje nalazimo sve bitne elemente po kojima se danas prepoznaje izvrsnost znanstvenih časopisa. Ovdje ćemo se zadržati samo na onome trenutno najaktualnijem.

Već u Predgovoru prvoga broja iz 1923. godine Uredništvo elaborira istu problematiku o kojoj će se točno devedeset godina kasnije povesti velika rasprava: »Budući da mi kao maleni narod ne možemo još segnuti za tim, da osnivamo revije za pojedinačne specifične grane široke teološke znanosti to će *Bogoslovska smotra* obrađivati pitanja iz svih grana teoretske i praktične teologije ne isključivši dakako ni filozofije, koja je u tako uskoj i nužnoj vezi s obranom i eksplikacijom mnogih teoloških problema. U tom okviru nastojat će *Bogoslovska smotra* da pred vanjskim svijetom bude svjetlo ogledalo našeg naučnog rada uopće, a napose da bude izvorom, gdje će trudbenici stranog naučnog svijeta, naći u svome istraživanju sigurna vrela u onim teološkim i crkvenim pitanjima, koja su u vezi s historijom i crkvenim životom slavenskih naroda na balkanskom poluotoku. U tom smislu ćemo nastojati preko naše *Smotre* da nadovežemo svoje djelo na rad velikoga naučnoga svijeta katoličkih bogoslova. Zato primamo članke i prikaze u klasičnim i u velikim evropskim jezicima, zato saopćujemo resuméje i rezultate naših radova u idijomima pristupačnim naučnom svijetu« (*Bogoslovska smotra*, 11 [1923.] 1, 1-2). Iz toga će Tomislav Janko Šagi-Bunić kasnije iščitati da je »časopis imao nakanu biti instrumenat teološkog komuniciranja ne samo na domaćoj nego i na međunarodnoj razini, kao neki most između teološke misli među Hrvata-

tima i teološke misli u Europi, i kao jamstvo protiv pogubnog duhovnog zatvaranja u nacionalne granice« (*Bogoslovska smotra*, 47 [1977.] 4, 356). Gornja izjava Uredništva i Šagi-Bunićeva interpretacija te izjave jasno stoje na liniji da je otvaranje međunarodnoj znanstvenoj sceni i dobro i poželjno. Onu prvu bi netko čak mogao uporabiti kao protuargument onima koji danas, dovodeći u pitanje smislenost novoga Pravilnika, govore da međunarodna znanstvena javnost zacijelo nije previše zainteresirana za istraživanja koja obrađuju teme naše nacionalne baštine, povijesti i jezika. Uredništvo *Bogoslovske smotre* je, dakle, još davne 1923. godine smatralo da će inozemni znanstvenici itekako imati koristi od tih i takvih tema. Hrvatski teolozi su bili uvjereni da imaju što ponuditi i pružiti stranome svijetu.

No *Bogoslovska smotra* nikada nije izgubila iz vida da je jedna od njezinih najbitnijih zadaća razvijati hrvatsku teologiju, na hrvatskome jeziku, za hrvatsko čitateljstvo. Riječi Šagi-Bunića, teologa koji je – da ne zaboravimo – postigao međunarodnu priznatost svojim brojnim studijama na latinskom jeziku a potom se svim silama posvetio promicanju hrvatske teologije, izvršno sažimaju tu njezinu zadaću: »'Bogoslovska smotra', kako iz toga proizlazi, mora svakako donositi znanstveno-teološko-istraživačke radove; ona je potrebna da bi profesori i nastavnici Fakulteta, kao i drugi naši teolozi, mogli priopćavati rezultate svojih istraživanja. Bez toga je nemoguće ostvarivanje jedne od bitnih funkcija Teološkog fakulteta, znanstveno-istraživačke, jer ako profesori nemaju gdje priopćavati javnosti svoje radove na svome jeziku, onda je iluzorno govoriti o fakultetu, onda fakultet ne vrši svoje specifične uloge u tom narodu i na tom jeziku, onda takav jezik ostaje u pogledu religiozne kulture drugorazredan i inferioran. Na svim drugim područjima mi smo se probili na doličnu kulturnu visinu; ne smije se dogoditi da krivnjom ove generacije ostanemo na području religiozne i teološke kulture inferiorni, a pogotovo da padnemo s one visine do koje nas je doveo napor naših predšasnika. Naši teološki radnici objavljuju radove na stranim jezicima; to nije uvijek lako, ali je svakako uvijek prilog nekoj drugoj teološkoj kulturi, a ne kulturi svoga vlastitoga naroda i svoga jezika« (*Bogoslovska smotra*, 47 [1977.] 4, 367). Ove bismo riječi, a da ne promijenimo ni jednu jedinu riječ, mogli uporabiti kao protuargument novome Pravilniku, točnije načinu na koji su u njemu vrednovani humanistički i društveni znanstveni časopisi i izdavači. No, kako zacrtasmo na početku, puni smisao svakoga važnoga pothvata čiji akteri zastupaju različita stajališta ne postiže se protuargumentacijom i argumentacijom koja smjera isključivosti, nego sagledavanjem stvari u cjelini i iskrenim traženjem zajedničkih rješenja.

I kasniji su urednici *Bogoslovske smotre*, govoreći o tradiciji i viziji časopisa, spominjali našu problematiku. Tako Adalbert Rebić prilikom obilježavanja pedesete obljetnice *Smotre* ističe da ona želi zadržati razinu svjetske i europske teologije, ali tako da promiče teologiju u našoj sredini: »Ona, dakle, i ubuduće želi promicati teologiju u našoj sredini. Želi produbiti svoju osjetljivost za konkretne duhovne i pastoralne probleme u našoj sredini i pružati čitateljstvu solidne prouke tih problema. Želi postati časopis ujedinjavanja svih naših teoloških sila, stvaranja novih teoloških kadrova. Želi svojim čitateljima dati solidnu, zrelu i sigurnu teološku orijentaciju za sadašnjost i budućnost. Želi nadasve ostati na razini evropske i svjetske teologije. U tu svrhu želi otvarati nove putove i nove vidike u produblivanju teološke spoznaje. Pri tom, dakako, *Bogoslovska smotra* neće zaboraviti stare, već dobro utrte putove starodrevne teologije. Prilikom ovog našeg zajedničkog jubileja pozivamo ponovno sve teologe hrvatskog jezičnog područja da budu više povezani s *Bogoslovskom smotrom*, da se njome, kao sredstvom priopćivanja svojih teoloških saznanja drugima u našoj sredini, više služe. *Bogoslovska smotra* mora biti briga sviju nas zajedno. Ona je – htjeli ili ne htjeli – odraz naše hrvatske teološke situacije« (*Bogoslovska smotra*, 50 [1979.] 1, 8). Željko Tanjić, u prvome uvodniku kao stalnoj rubrici našega časopisa, jasno je dao do znanja da *Bogoslovska smotra* svoju teološku, znanstvenu, kulturnu pa čak i društveno-političku ulogu želi ostvarivati i na domaćoj i na međunarodnoj razini: »Iz te osjetljivosti, prateći kretanja na duhovnom i pastoralnom području, u svijetu znanosti, kulture i umjetnosti, u društvenim i političkim zbivanjima kao i u crkvenim događanjima, želimo teološki promišljati našu cjelokupnu zbilju. Želimo pratiti teološke dosege u Hrvatskoj i na međunarodnoj sceni, otvoriti se još više međunarodnoj suradnji, bilo na razini članaka bilo na razini recenzija. U tu svrhu nadam se da ćemo naš časopis moći otvoriti i člancima na stranim jezicima. Da bismo sve to mogli ostvariti, pozivam na suradnju teologe, studente teologije, druge znanstvenike i sve zainteresirane« (*Bogoslovska smotra*, 78 [2008.] 1, 3).

Iz svega navedenog vidljivo je da je *Bogoslovska smotra* uvijek bila duboko svjesna da treba biti časopis na »svjetskoj« razini – najprije kvalitetom, a potom i po međunarodnoj prepoznatljivosti. Istoga smo svjesni i isto želimo i danas. No ne pod svaku cijenu. Nipošto pod cijenu da se naša kvaliteta procjenjuje jezikom. Kao što su profesori Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, kada se u sedamdesetima *Bogoslovska smotra* našla u dubokoj financijskoj krizi koju je možda bilo moguće prebroditi srozavanjem njezina znanstvenog karaktera, odlučili da ona ne može i neće postati »masovni« časopis (usp. *Bogoslovska smotra*, 47 [1977.] 4, 375), tako i mi danas stojimo iza odluke da ne možemo i ne

želimo postati isključivo »isplativi« časopis. Trenutak u kojem se pokazalo da ona, prema novom Pravilniku, uopće više nije »isplativa«, s jedne nas je strane duboko pogodio jer smo indirektno mogli zaključiti da je s »neisplativošću« stavljena u pitanje i naša kvaliteta. Ipak, s druge strane, taj nas je trenutak stavio pred pitanje na koje nam valja iskreno odgovoriti: Nisu li nas prilike – otkad postoje pravilnici o napredovanju u znanstvenom zvanju – nagnale na pomalo koristoljubivo gledanje na naš časopis? Nismo li zaboravili da *Bogoslovska smotra*, kako reče Adalbert Rebić, »mora biti briga svih nas zajedno« i uspavali se u uvjerenju da postoje oni koji će se u prikladno vrijeme pobrinuti da nam se objavi članak?

Na temelju višegodišnjeg iskustva rada u Uredništvu, u njegovo ime i u ime mnogih autora, recenzenata i ostalih suradnika koji s najvećom znanstvenom objektivnošću, ozbiljnošću, požrtvovnošću i spremnošću na dijalog, suradnju i istinsko napredovanje sudjeluju u oblikovanju našega časopisa, možemo s iskrenom savješću i punom sviješću niječno odgovoriti. Poneka iznimka tek potvrđuje pravilo i pritom nas sve iznova poziva na promišljanje budućnosti *Bogoslovske smotre*. *Bogoslovska smotra*, ponavljamo, ne želi ni pod koju cijenu biti časopis koji će tek prikupljati »isplative« znanstvene članke, nego ponajprije želi ostati časopis koji okuplja ljude posvećene znanosti. Ljude kojima je cilj svojom znanošću služiti drugima, bilo u nacionalnim, bilo u nadnacionalnim okvirima, bilo u izvjesnim, bilo u neizvjesnim trenutcima. »Poradimo li mi kako treba«, stoji u Predgovoru iz 1912. godine, »dat će Bog, te će se i u nas bogoslovska znanost dizati na sve više stupnjeve, i Hrvatima će u toj grani nauke pripasti dostojno mjesto u svjetskoj utakmici« (*Bogoslovska smotra*, 3 [1912.] 1, 2).

Na tragu svega rečenoga i danas potpisujemo Šagi-Bunićeve riječi napisane u trenutku kada se »stara« *Bogoslovska smotra*, baš kao i ova »suvremena«, našla na pragu ozbiljne neizvjesnosti: »BS možda ne bi trebala zadirati u neke sasvim efemerne čarke, pogotovo ne brzopletim zauzimanjem stavova, jer bi ona po samoj naravi stvari trebala postati časopis istinskog ujedinjavanja i stvaranja pravih sigurnosti, u kojemu naši ljudi mogu s pouzdanjem tražiti i naći solidnu, zrelu i sigurnu teološku orijentaciju za sadašnjost i budućnost. Takav nam je uravnotežen i trijezan časopis svakako potreban, on odgovara teološkoj ozbiljnosti kakva morazračiti s fakultetske razine. Ako BS takvom uređivalačkom politikom nešto gubi na privlačnosti koju časopisi imaju iz povišene temperature što je pruža uzrujanost neke uzbune određenog trenutka, ona bez sumnje dobiva po trijeznosti i zrelosti kojom rasvjetljuje situacije i pripomaže da se ljudi mogu smirenije angažirati na putovima koji vode

prema pravoj budućnosti u Duhu Svetome. Sve to predložimo na razmišljanje svima koji osjećaju istu ljubav prema teološkoj kulturi kao nezanemarivom faktoru života i djelovanja Crkve – svete, katoličke i apostolske, i u srcima kojih gori ista vatra za promicanjem kršćanskog napretka na hrvatskom jezičnom području, bez drugih primjesa i natruha. Pozivamo sve koji imaju ideja i planova u vezi s plodnijom budućnošću našega zajedničkog časopisa, da to bez krznanja priopće našem uredništvu. I da ne zaborave upozoriti na sve to svoje prijatelje i kolege, upravo da zametnu raspravu o svemu tome u svojim sredinama. Uzdamo se u Tješitelja Duha Svetoga da će 'Bogoslovska smotra' uz Vašu pomoć prebroditi sadašnju krizu, i da će ubuduće donositi nove plodove za našu Crkvu i njezine vjernike« (*Bogoslovska smotra*, 47 [1977.] 4, 376).

U isto se uzdamo i mi danas. Štoviše, trenutna nas kriza potiče da razmislimo i o nekim pozitivnim planovima za budućnost. Sasvim sigurno želimo zadržati sve one dobre i plemenite ciljeve koje su zacrtali i ostvarivali naši prethodnici. Njih, i k tome neke nove ciljeve koji odgovaraju potrebama današnjega vremena želimo razvijati u četiri smjera: prema međunarodnoj, hrvatskoj znanstvenoj, hrvatskoj teološkoj i unutarfakultetskoj zajednici. Pođimo od onoga najdaljega.

*Bogoslovska smotra* nesumnjivo želi još više poraditi na međunarodnoj prepoznatljivosti. Svjesni smo da je taj cilj tek djelomice ostvaren. Nalazimo se u nekim međunarodnim časopisnim bazama, dok su neke, unatoč tome što su izričito naznačile kako su na temelju sažetaka zaključile da smo veoma kvalitetan časopis, na našu molbu negativno odgovorile, obrazlažući to manjkom stručnih suradnika koji bi mogli redovito pratiti tekstove na hrvatskom jeziku. Današnji glavni i odgovorni urednik Tonči Matulić već duže vrijeme spominje ideju da *Bogoslovska smotra* jednom godišnje izdaje *supplement* u kojemu bismo najkvalitetnije članke iz protekloga godišta preveli na engleski jezik. Zasad, ponajviše zbog financijskih problema, to još uvijek nadilazi domete naših mogućnosti te se moramo zadovoljiti s povremenim objavljivanjem članaka na stranome jeziku u redovitim brojevima. Nadamo se da ćemo u nekoj bližoj ili daljoj budućnosti to ipak uspjeti ostvariti. Osim međunarodne prepoznatljivosti, veoma važnim držimo i pitanje *međunarodne suradnje*. Malim, ali sigurnim koracima, sve više surađujemo s inozemnim autorima i recenzentima. U tome vidimo priliku za dragocjenu razmjenu teoloških i drugih promišljanja izrečenih iz jednoga drukčijeg konteksta. Sve češće ponude inozemnih autora našem časopisu znak su da međunarodnu suradnju i prepoznatljivost ne treba razvijati samo time što će se domaći autori natjecati za objavljivanje u inozemnim časopisima, nego i time što će inozemni autori rado objavljivati



u kvalitetnim hrvatskim časopisima. I tome, među ostalim, želimo usmjeriti naše daljnje djelovanje.

Što se tiče mjesta i uloge *Bogoslovske smotre u hrvatskoj znanstvenoj zajednici*, možemo bez lažne skromnosti reći da napredujemo u pozitivnom smjeru. O tome postoji i vanjski pokazatelj. Naime, otkako je iz Portala hrvatskih znanstvenih časopisa Republike Hrvatske (Hrčak) razvidna posjećenost časopisa, *Bogoslovska smotra* redovito zauzima prva, najčešće i samo prvo mjesto. Je li tome razlog to što je naš časopis jedan od onih s najviše unesenih godišta i brojeva (dostupni su svi članci od samoga početka, od 1910. godine), ili to što – osobito u posljednje vrijeme – objavljujemo članke i iz drugih područja i polja znanosti koji se tematikom nadovezuju na naše primarno teološko usmjerenje, ili pak to što je današnja javnost jednostavno zainteresirana za teološke teme, ne znamo. Što god da je razlog, želimo se i dalje razvijati kao kvalitetan časopis koji ima što ponuditi ne samo teološkoj nego i čitavoj hrvatskoj znanstvenoj zajednici, časopis u kojemu će ona prepoznati ozbiljnog i otvorenog suradnika i s kojim će zajedno raditi za opće dobro. Želimo svojim istraživanjima i promišljanjima pridonijeti oplemenjivanju suvremenog društva te imamo otvoreno srce da i sami budemo oplemenjeni istraživanjima i promišljanjima koja »našim« temama pristupaju iz vlastite perspektive. Jednom riječju, želimo postati istinsko mjesto dijaloga i susreta svih za to spremnih hrvatskih znanstvenika.

Isto bismo mogli ponoviti i kada je riječ o odnosu *Bogoslovske smotre i hrvatske teološke zajednice*. Suradnja s njome vidljiva je već na prvi pogled ukoliko obratimo pozornost na broj autora znanstvenih članaka koji nisu djelatnici našega Fakulteta. No članci su tek krajnji »proizvod« dugoga i složenog, nevidljivog procesa u kojemu, bilo kao recenzenti, bilo kao autori sudjeluju brojni hrvatski teolozi i teologinje. U posljednje smo vrijeme tu javnosti nevidljivu suradnju još više intenzivirali, a sve s ciljem da onaj konačni rezultat bude što kvalitetniji. S time smo, paralelno, uočili još jednu pozitivnost: koliko god se isprva možda činilo iscrpljujućim višekratno kontaktiranje autora i recenzenta radi otklanjanja nejasnoća i podizanja kvalitete pojedinog članka, s vremenom se pokazalo da smo svi zajedno podigli kvalitetu komunikacije. U tom smjeru želimo nastaviti i dalje. Razmišljamo i o stvaranju jedne interaktivne internetske stranice *Bogoslovske smotre* preko koje bi teolozi, dakako i svi drugi za to zainteresirani, mogli razmjenjivati mišljenja i raspravljati o različitim teološkim i drugim temama. No o tome nekom drugom prilikom.

Uza sve dosad spomenute pothvate i želje, ne smijemo zaboraviti da je *Bogoslovska smotra* prije svega znanstveni časopis *Katoličkoga bogoslovnog fakulteta* Sveučilišta u Zagrebu. Ona je ne samo pred vanjskim svijetom, nego i pred

Andrea FILIĆ, »Bogoslovska smotra mora biti briga svih nas zajedno« –  
u izvjesnim i neizvjesnim trenucima

nama samima a napose pred našim studentima pokazatelj onoga što radimo. Ukoliko radimo onako kako treba raditi, uočavamo da *Bogoslovska smotra* osim znanstvene ima i pedagošku funkciju – iz njezinih članaka studenti mogu ne samo pribaviti važna znanja koja im je usvojiti nego i steći brojne uvide koji će im biti od koristi u kasnijem samostalnom znanstvenom ili nekom drugom radu. U čisto tehničkom smislu pokazalo se dragocjenim to što profesori već duže vrijeme upućuju studente da se pri izradi znanstvenih radova služe iscrpnim metodološkim uputama *Bogoslovske smotre*. Postoje zacijelo i neka druga područja unutar fakultetske zajednice u kojima bi naš časopis mogao ostvarivati sličnu objedinjujuću ulogu. Objedinjujuću ne u smislu uniformiranja, nego u smislu dinamičkog stjencišta koje bi, kao živi organizam, postalo mjesto susretanja, razmjene ideja i zajedničkog promišljanja. Na razini samoga Uredništva ona to već ostvaruje kroz redovite sjednice. Potaknuti tim pozitivnim iskustvom pitamo se na koji bi još način *Bogoslovska smotra* mogla pridonijeti samome Fakultetu ukoliko ga gledamo ne samo kao ustanovu nego i kao zajednicu. Ili bi proširenjem svojega djelokruga ona prekoračila svoje granice? Pitanja ostavljamo otvorenima za daljnju raspravu, podsjećajući još jednom da je *Bogoslovska smotra* briga svih nas zajedno te iskreno pozivajući svakoga čitatelja da svojim prijedlozima ili pak kritikama pridonese boljitku i oplemenjivanju našega časopisa.